

Sedemdesetletnici Zvonke Leder - Mancini in Marte Silvester

Milena Hajnšek - Holz

Poleg osemdesetletnice rojstva akademika dr. Franca Jakopina, nekdanjega predstojnika Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, letos praznujemo še sedemdesetletnici dveh slovarskih sodelavk: Zvonke Leder - Mancini in Marte Silvester.

This year the Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language celebrates not only the 80th birthday of its former head, i.e. the academician Franc Jakopin, PhD, but also the 70th birthdays of two dictionary compilers: Zvonka Leder - Mancini and Marta Silvester.

Zvonka Leder - Mancini

Rodila se je 12. februarja 1931 v Vrnjački Banji v Srbiji. Po 2. svetovni vojni je prišla s starši v Ljubljano, kjer je obiskovala gimnazijo in se po maturi 1950 vpisala na slavistiko univerze v Ljubljani. Po diplomi 1958 je krajši čas poučevala slovenski jezik na Srednji tehniški šoli, nato pa je do konca leta 1963 delala v Narodni banki v Ljubljani.

Od januarja 1964 do upokojitve avgusta 1994 je delala v Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša. Do leta 1985 je bila članica Leksikološke sekcije, potem pa je prevzela vodenje Sekcije za terminološke slovarje in bila pomočnica predsednika Terminološke komisije. V letih 1982 do 1985 je bila pomočnica upravnika Inštituta. Po upokojitvi sodeluje kot zunanja sodelavka pri terminoloških slovarjih.

V Leksikološko sekcijo je prišla Zvonka Leder - Mancini v času pospešenih priprav za izdelavo Slovarja slovenskega knjižnega jezika, v letu 1964, ko je izšel *Poskusni snopič Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, ko sta potekala seminarja za obdelavo in redakcijo gesel in so bili narejeni prvi slovarski sestavki, hkrati pa se je zbiralo in urejalo slovarsko gradivo, tako leposlovno kot strokovno. Od sodelavke Jože Meze je prevzela delo v zvezi s strokovnim izrazjem, namenjenim za Slovar slovenskega knjižnega jezika. Sprva je pri tem delu prevladovala organizacijska stran. Pri terminologiji v Slovarju slovenskega knjižnega jezika je sodelovalo več kot sto strokovnjakov za različna področja. Najti je bilo treba ustrezne sodelavce za posamezna področja, ki so predlagali strokovne izraze in jih razložili v pisni obliki, ali pa pomagali z nasveti oz. odgovori na pisna ali ustna poizvedovanja. Ker vsa področja niso bila enakomerno zastopana in obdelana, je bilo potrebno manjkajoče nadomestiti tudi z izpisovanjem strokovnih del. Pri izboru terminov je bilo potreb-

no upoštevati načela za sprejem strokovnih izrazov v splošni slovar knjižnega jezika, pri obdelavi pa poskrbeti za ustrezne razlage ter jih razmejiti od enciklopedičnih razlag oz. definicij v strokovnih slovarjih. Posebna pozornost je bila posvečena izdelavi sistemskih razlag strokovnih pojmov. Delo v zvezi s strokovnim izrazjem v Slovarju slovenskega knjižnega jezika je Zvonka Leder - Mancini opravljala od prve do četrte knjige; pri četrti in peti knjigi je bila članica glavnega uredniškega odbora za terminologijo.

Pri delu za Slovar slovenskega knjižnega jezika si je Zvonka Leder - Mancini pridobila bogate izkušnje in razširila leksikološko znanje, kar je kot jezikovna in leksikografska sodelavka uveljavljala pri nastajajočih strokovnih slovarjih, v letih od 1985 do 1994 pa tudi kot vodja Sekcije za terminološke slovarje, kjer je organizirala in usmerjala delo na posameznih strokovnih področjih. Kot leksikografska svetovalka ali sourednica je sodelovala pri *Urbanističnem terminološkem slovarju* (1975), *Statističnem terminološkem slovarju* (1993), *Meteorološkem terminološkem slovarju* (1990), nadalje pri delu za *Pravni terminološki slovar* (1999), *Bibliotekarski slovar* (Alfabetarij bibliotekarskih terminov, 1997, Bibliotekarsko terminološko gradivo, 1998) in *Geološkem terminološkem slovarju* (v pripravi).

Zvonka Leder - Mancini je v letih 1980 in 1981 sodelovala pri pripravi internega priročnika za urednike s prispevkom *Terminologija v SSKJ*. Z referati o vprašanih strokovnih izrazih je sodelovala na domačih in tujih posvetovanjih, tako o sprejemanju terminov v slovar knjižnega jezika, o medicinski, šolski in prometni terminologiji ter o terminologiji v znanosti. Posebej moramo poudariti njen članek *Terminološka prizadevanja na Slovenskem* (Jezikoslovni zapiski I, 1991), v katerem popisuje slovensko strokovno izrazje v delih od Trubarja do Erjavca in Tuška ter v novejših terminoloških slovarjih. S tematiko o strokovnem izrazju je sodelovala tudi v radijskih oddajah.

V okviru strokovnih izmenjav je leta 1969 obiskala inštitut v Pragi, kjer se je seznanila z delom čeških leksikografov na področju terminologije.

Zvonka Leder - Mancini je lektorirala številna, zlasti strokovna dela in odgovarjala na jezikovna vprašanja.

Poleg vodenja Sekcije za terminološke slovarje in pomočništva upravniku Inštituta je zlasti v času ustanavljanja Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU opravljala tudi druga strokovna in organizacijska dela. Posebej je treba omeniti njeno intenzivno sodelovanje s prevajalsko službo pri Zveznem izvršnem svetu v Beogradu za verifikacijo slovenske terminologije v 80. letih.

Za svoje delo je bila leta 1983 odlikovana z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Delo za Slovar slovenskega knjižnega jezika in terminološke slovarje, druženje in sodelovanje s strokovnjaki za najrazličnejša področja je bilo v središču njenega življenja. S svojo široko razgledanostjo, s svojimi strokovnimi in organizacijskimi izkušnjami je pomagala mnogim, s svojo neposrednostjo, vednostjo in poslušom za težave drugih je širila krog kolegov in prijateljev, z močno voljo in trdnim značajem je premagala veliko hudega.

Ob življenjskem jubileju ji kolegi in prijatelji želimo vse dobro, pri slovarskem delu pa še veliko uspehov in zadovoljstva.

Marta Silvester

Rodila se je 4. julija 1931 v Ljubljani, kjer je obiskovala gimnazijo in se po maturi leta 1951 vpisala na ljubljansko slavistiko. Po diplomi leta 1957 je šest let poučevala slovenski jezik na osnovni šoli v Trziču. Septembra l. 1963 je prišla v Leksikološko sekcijo Inštituta za slovenski jezik, kjer je delala do upokojitve junija 1986.

Marta Silvester spada v prvo generacijo urednikov Slovarja slovenskega knjižnega jezika. Najprej je urejala slovarsko gradivo, ki se je v tistem času iz različnih kartotek združevalo v enotno kartoteko za slovar sodobnega knjižnega jezika. Pri urejanju kartoteke izpisanih besedil je bilo poleg abecednega razvrščanja treba paziti na besednovrstnost, enakopisnice, pisne dvojnice, neknjižne oziroma napačne oblike. Pri urejanju gradiva se je naslanjala predvsem na Slovenski pravopis 1962, glede pisave -alec, -ilec na Slovenski pravopis 1950, Pleteršnikov Slovensko-nemški slovar, Bunčev Slovar tujk in Slovensko slovnico 1956. V dvomnih primerih se je posvetovala z uredniškim odborom.

V Letu 1964 se je udeležila seminarjev za obdelavo in redakcijo gesel. Osnovno redakcijo gesel je opravljala pri štirih knjigah slovarja, pomemben pa je tudi njen redaktorski prispevek v peti knjigi.

Osnovni redakciji je pri vsaki knjigi sledil vsebinski in tehnični usklajevalni pregled, ki je prispeval k poenotenju slovarskih sestavkov in enovitosti celotnega slovarja. Marta Silvester je že v prvi knjigi slovarja opravljala tehnični usklajevalni pregled. Pri tem delu sta ji bili v pomoč koordinacijski kartoteki: kartoteka sinonimov oziroma označenih besed in besednih zvez ter kartoteka razlag oziroma nadpomenk.

Ob redakciji gesel in tehničnem usklajevanju pridobljene izkušnje je strnila v *Priročnik za tehnično stran redakcije gesel*, ki je leta 1978 izšel kot interna publikacija Inštituta na 109 straneh. Priročnik je vsebinsko usklajen z Uvodom v Slovar slovenskega knjižnega jezika; razdeljen je na dvanajst poglavij z napotki za zapis gesla (glave in zaglavja), vrstni red homonimov, obravnavo sestavljenk in zloženk, kazalk in vodilk, prikazan je odnos med gesli in podgesli, shematično so prikazane razlage glede na vrsto (polna, posredna oz. sklicevalna razlaga), posebej je prikazano frazeološko in terminološko gnezdo ter ponazarjalno gradivo, ki ga izjemoma lahko nadomeščajo citati, podani so primeri kvalifikatorjev in kvalifikatorskih pojasnil ter opozorila za rabo ločil v slovarskem sestavku. Ob delu za tretjo in četrto knjigo Slovarja je svoja opažanja še razširila in poglobila, zlasti glede poenotenja tipskih razlag.

Marta Silvester je v letih 1980 in 1981 sodelovala pri izdelavi internih priročnikov za redaktorje. V tehnično-usklajevalno delo je uvedla mlajše sodelavke.

Poleg redakcijskega in tehnično-usklajevalnega dela je vodila delo zunanjih sodelavcev, ki so tipkali za slovar izbrana (podčrtana) besedila in jih opremljali z gesli. Za pisanje gesel je sestavila ustrezna navodila.

Marta Silvester je s člankom *Tehnična stran slovarja* sodelovala pri predstavitvi 1. knjige Slovarja slovenskega knjižnega jezika v Naših razgledih. Posebej se je posvečala sistematičnemu reševanju rastlinskih imen; članek *Prikaz rastlinskih imen* v *SSKJI* je objavila v Jeziku in slovstvu. O vrstah razlag je za Naše razglede

JEZIKOSLOVNI ZAPISKI 7 • 2001 • 12

napisala članek *Posredne ali sklicevalne razlage v Slovarju slovenskega knjižnega jezika III*.

Ko govorimo o dolgoletni sodelavki Slovarja slovenskega knjižnega jezika Marti Silvester, ne smemo pozabiti na njeno popolno in odgovorno predanost delu, njeno požrtvovalnost, njen tovariški in prijateljski odnos do sodelavcev in ne nazadnje na njeno nesebično delo za sočloveka.

Martine plemenite lastnosti – razdajati se drugim, storiti vsak dan komu kaj dobrega, trpeti s trpečimi – so se še posebej pokazale po njeni upokojitvi. Ostala je zvesta slovenski besedi, le da je pisanje slovarskih sestavkov in razglabljanje o pomenih besed zamenjala s prevajanjem in pisanjem leposlovnih del ter razmišljanjem o človeku in življenju. Izšle so tri njene knjige: *Skupaj na poti*, *Pot k veselju*, *Tema in luč trpljenja*, ki so marsikomu pokazale novo pot in mu prinesle svetel žarek v sivino vsakdana.

Kolegi in prijatelji ji ob življenjskem jubileju čestitamo in ji želimo, da bi jo še naprej spremljala optimizem in vedrina.